

Bydel
Grünerløkka

**HANDLINGSPLAN FOR BARN OG UNGE I
VANSKELIGE LIVSSITUASJONER
2010 - 2014**

BYDEL GRÜNERLØKKA

1. Innledning

Byrådsavdelingen for velferd og sosiale tjenester vedtok 23.05.07 en plan for å forebygge og bekjempe vold mot barn i nære relasjoner der punkt 4 i vedtaket lyder slikt:

”Bystyret bes påse at det i alle bydeler utarbeides handlingsplaner med konkrete sett av virkemidler som sikrer hjelp og støtte til barn utsatt for vold fra nære voksne”.

I budsjettet 2009 utvidet byrådet innsatsområdet til å gjelde hjelp til barn og unge i en vanskelig livssituasjon. Byrådet ga bydelene pålegg om å utarbeide en handlingsplan for å fange opp og gi tilbud til følgende grupper:

- utsatt for vold i nære relasjoner
- vokser opp i familier med rusmisbruk og/eller psykisk sykdom
- står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap
- står i fare for å bli utsatt for kjønnslemlestelse

Bydelen har over flere år hatt fokus på tidlig intervensjon og det utvidede barnevernet. Da Helsetilsynets rapport om tverretatlig samarbeid for barn og unge kom i 2008, og alle bydelene ble bedt om å gå gjennom sine rutiner, ble dette en viktig påminnelse om å se på egne samhandlingsrutiner. Bydelen deltar også i KS-prosjektet ”Sammen for barn og unge”. Dette har gitt inspirasjon til å videreutvikle tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for barna i bydelen vår.

I tillegg til revitalisering av gamle samarbeidsavtaler mellom barnevernet og barnehagene, skolene, helsestasjonene og PPT, jobbes det med å lage flere og bedre møteplasser for de som jobber med målgruppen, gode rutiner for samarbeid og evaluering av samarbeidet og tverrfaglig kompetanseheving gjennom ICDP-opplæring. Oppvekstforum, der lederne for tjenestestedene i bydelens oppvekstavdeling, skolene og Nic Waals treffes noen ganger i året, brukes til informasjonsutveksling, felles kompetanseheving og innspill til bedring av samarbeidet. Felles møter mellom ledere og konsulenter i Oppvekstavdelingen og Helse- og sosialavdelingen startet i 2009 for å jobbe kontinuerlig med videreutvikling av samarbeidet på tvers. Lederforankring er viktig for å oppnå gode samordnede tjenester for utsatte barn og unge. Det viktigste er likevel de konkrete målene og tiltakene og at disse gjennomføres og evalueres.

2. Hovedmål for handlingsplanen

- Sikre helhetlig og samordnet tilnærming for barn og unge i vanskelige livssituasjoner, slik at de får rett hjelp til rett tid
- Sikre at tilbudet er lett tilgjengelig og nær brukere
- Sikre tverrfaglig og tverretatlig samarbeid for å fange opp de mest utsatte barn og unge på et tidligst mulig tidspunkt
- Sikre kompetanse hos ansatte som jobber direkte med utsatte barn, unge og deres familier

Handlingsplanen skal være retningsgivende for alle ansatte i bydelen som jobber med målgruppen utsatte barn og unge.

3. Demografiske og sosioøkonomiske forhold i bydel Grünerløkka

Ansvar for behandling og forebygging innen helse- og sosialtjenesten er en av bydelens viktigste oppgaver. Det er bydelene som administrerer helse- og sosialomsorg, barnevern, barnehager og kommunale kultur- og ungdomstiltak. Bydelene kan kjøpe og selge tjenester, og utveksle tilbud seg imellom. Fra 1. januar 2004 fikk bydelene en rekke nye oppgaver som forvaltning av lokale parker, økonomisk bostøtte og TT-ordningen. Netto budsjettet for 2010 er på 890 millioner kroner (av dette utgjør økonomisk sosialhjelp 116 millioner kroner.). Per 31.12.2009 hadde bydelen 1120 ansatte og 975 årsverk

Bydelens visjon: En mangfoldig bydel i endring

- Bydelen skal være et trygt og attraktivt sted å bo, med gode fysiske og sosiale oppvekstkår, mangfold, aktivitet og trivsel for bydelens beboere, spesielt med tanke på å øke andelen barnefamilier i bydelen.
- Vanskeligstilte beboere skal ha et verdig liv, en trygg bolig og få hjelp til å ta ansvar for egen livssituasjon.
- Bydelens fysiske, sosiale og kulturelle miljø skal legge grunnlag for bedret livskvalitet.
- Bydelens eldre og funksjonshemmede skal gis mulighet til en aktiv og trygg tilværelse ved at forholdene tilrettelegges for hjelp i eget hjem og at retten og muligheten til innflytelse på egen livssituasjon styrkes.
- Bydelens tjenestetilbud skal være brukerorientert og forutsigbart, med økt vekt på individuelle valgmuligheter.

Bydel Grünerløkka er en stadig voksende bydel. Ved utgangen av 2009 var det registrert i overkant av 45.000 innbyggere, hvorav ca 7000 var barnebefolkning i aldersgruppen fra 0-19 år. Hovedvekten, om lag 3000 var under 5 år. Til forskjell var befolkningstallet 43.000 pr. 1.1.2009, hvorav ca 6.600 var barnebefolkning fra 0-19 år. Den største økningen i befolkningsgruppen ser vi i alderen 0-5 år. Dette byr på en rekke utfordringer i forhold til et tverrfaglig- og helhetlig sammensatt tjenestetilbud.

Bydelen har 1300 kommunale boliger som tildeles etter sosiale og helsemessige kriterier. Flere områder i bydelen har stor konsentrasjon av kommunale boliger, noe som medfører problematikk ifht bomiljø og deriblant barns oppvekstmiljø.

Konsekvenser for bydelens tilbud

Forventet befolkningsutvikling stiller både de offentlige og private tilbudene i bydelen overfor store utfordringer i planperioden. En økning i antall barn og unge betyr blant annet:

- Et stort fokus på etablering av nye barnehageplasser
- En økning i bruk av helsestasjonstjenester og barnevern
- Et økt behov for både offentlige og private tilbud til barn og unge innenfor idrett og andre fritidstilbud.

Oppvekst, nåsituasjon og utviklingstrekk 2008-2011

- Andelen barn øker kraftig i perioden
- De fleste barn og unge vokser opp i trygge og gode omsorgssituasjoner

- Andelen barn med spesielle behov for tilrettelegging og ekstra hjelp øker.
- Andelen barn med sterke funksjonshemninger og sammensatte problemstillinger, øker.
- Det er et stigende antall barn som har behov for sammensatte og koordinerende tjenester
- Det er en økning av barn med sykdommer og livsstilsrelaterte problemer. Her er det viktig å komme tidlig inn med gode tiltak og jobbe forebyggende i forhold til de som er i risikosonen
- Mange barn i bydelen vokser opp i husstander med inntekt under fattigdomsgrensen.
- Prognose for 2008- 2011 viser at dette også vil være virkeligheten den kommende perioden
- Mange av bydelens innbyggere med lav inntekt bor i kommunale utleieboliger. Et utviklingstrekk er at antallet barn i de kommunale boligene ser ut til å ha økt. De dårlige sidene ved bomiljøet i de kommunale gårdene er spesielt uheldig for barn
- Utrykgheten knyttet til rus og voksne med store psykiske problemer påvirker oppvekstmiljøet.
- Mange barn er utsatt for fysisk eller psykisk omsorgssvikt. Det kan føre til aggressivitet, rus og kriminalitet eller depresjoner, lavt selvbilde og utvikling av psykiske lidelser. Mange av disse barna utvikler tilknytningsforstyrrelser.
- Tidlig intervensjon og god koordinert innsats overfor utsatte barn og unge er en forutsetning for å kunne bidra til en god oppvekst. Det er viktig å gi barn og unge positive aktiviteter gjennom et bredt og inkluderende tilbud i fritidsklubber og andre tiltak innen idrett, musikk og foreningsliv samt andre aktiviteter innen kultur og fritid.

Hovedmål i bydelens strategiske plan når det gjelder barn og unges oppvekst:

Bydelen skal ha et tilbud som sikrer et godt, trygt og ressursrikt oppvekstmiljø for barn og unge.

Delmål :

Bydelen skal ha et effektivt og godt tverrfaglig samarbeid både når det gjelder enkeltindivider og grupper av barn og unge.

Strategier:

- En hovedkontakt
- Koordinerte tjenester
- Styrke barnevernet og det samarbeidet det har med andre etater
- Utvikle og løpende kvalitetskontrollere "Grünermodellen" – et samarbeid mellom Barneverntjenesten og barne- og ungdomstjenesten (BAUT)
- Tverrfaglige møteplasser
- Rådgivning
- God informasjonsflyt
- Legge forholdene til rette slik at barn og unge selv aktivt kan utarbeide informasjon og ha innvirkning på informasjonsflyt og kommunikasjonskanaler i bydelen spesielt på tema og områder som angår dem selv

4. Bydelens eksisterende tjenestetilbud

Mange av bydelens tjenestesteder arbeider med barn og unge i vanskelige og utsatte livssituasjoner. Tjenestene samarbeider også tett med andre aktører som ikke er underlagt bydelens administrasjon. Nedenfor er det listet opp en rekke av de tjenestene bydelene selv besitter, samt eksterne aktører det er tett samarbeid med. Det vil utover disse også i enkelte tilfeller være aktuelt å samarbeide med andre både interne- og eksterne samarbeidspartnere i arbeidet med utsatte barn og unge.

Bydelens tjenester:

- Helsestasjon
- Helsestasjon for ungdom
- Helsestasjon for lesbisk, homofil og transkjønnet ungdom
- Skolehelsetjenesten
- Barneverntjenesten
- BAUT – bydelens barne- og ungdomstjeneste
- Kultur- og fritidstjenestene
 - Sinsen Kulturhus
 - X-Ray ungdomskulturhus
 - Dragen Juniorklubb
- Gateteamet – en oppsøkende sosial tjeneste
- Bestillerenheten
- Fagsenteret for barn og unge
- Sosialtjenesten /NAV
- Rådgivningsgruppa for barn vi bekymrer oss for
- Døgnkontakten
- 50 % oppsøkende sykepleierstilling tilknyttet barne- og ungdomstiltakene med base på Sinsen Kulturhus

Eksterne tjenester i og utenfor bydelen:

- Skolene
- Barnevernvakten
- Barne- og ungdomspsykiatrien – Nic Waal
- Pedagogisk psykologisk tjenesten - PPT
- Familievernkontor
- Tøyen DPS, herunder ruspoliklinikken
- Alternativ til Vold (ATV)
- Barnehuset i Oslo Kommune
- Alarmtelefonen for barn og unge
- Kirkens Bymisjon
- Forebyggende enhet ved politiet, herunder Gatepatruljen
- Krisesenteret for kvinner

I tillegg samarbeides det til enhver tid mellom bydelens tjenester og en rekke frivillige organisasjoner, som for eksempel Røde Kors, Redd Barna, Kirkens Bymisjon og idrettslagene. Bydelen har også et utbredt samarbeid med Stiftelsen Betanien og deres familiesenter, utviklet i samarbeid med fagsenteret for barn- og unge, sosialtjenesten og barneverntjenesten. Her er Språkstigen ett av tiltakene.

5. Konkretisering av mål og tiltak

I det følgende vil det bli redegjort for bydelens arbeid med, og utvikling av, gode rutiner for samarbeid opp mot barn i vanskelige livssituasjoner. Arbeidet med barn og unge innenfor målgruppen vil være sammenfallende i de ulike kategoriene og det er hensiktsmessig for oversiktens skyld å dele målgruppen inn i følgende kategorier:

- 1. barn og unge som lever med vold i nære relasjoner**
- 2. barn og unge med rusmisbrukende og/eller psykisk syke foreldre**
- 3. barn og unge som står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse**

1. Barn og unge som lever med vold i nære relasjoner:

Hovedmål: *Bydelen skal ha et helhetlig og samordnet tilbud til barn og unge som lever med vold i nære relasjoner.*

Tiltak:

Bydelen har forpliktende samarbeidsavtaler mellom barneverntjenesten og barnehagene samt mellom barneverntjenesten og skolene. Det skal utarbeides tilsvarende samarbeidsavtaler mellom barneverntjenesten og Fagsenteret for barn og unge (FSBU), herunder helsestasjonene. Avtalene inneholder faste møtepunkter for anonyme drøftninger, dekning av veiledningsbehov på generelt grunnlag og være knyttet opp mot faste kontaktpersoner ved de ulike tjenestedene.

Ansvarlig: Barneverntjenesten, Helsestasjonen, FSBU

Tiltak:

Det skal utarbeides felles kompetansehevingsplan for ansatte i oppvekstavdelingen og helse- og sosial avdelingen.

Ansvarlig: Tjenesteledere i de ulike avdelinger

Tiltak:

Felles faglig forum (Talerøret) for ansatte i oppveksthuset med aktuelle tema som for eksempel vold i nære relasjoner.

Ansvarlig: Saksbehandlere i barneverntjenesten

Tiltak:

Bydelen skal gjennom KS-prosjektet "sammen for barn og unge", årlig utdanne en tverrfaglig sammensatt gruppe som ICDP veiledere. Gruppen skal være tilgjengelig for alle bydelens beboere og til enhver tid betjene behovet for tverrfaglig sammensatte ICDP veiledningsgrupper til foreldre i bydelen.

Ansvar: Prosjektet "Sammen for barn og unge"

Tiltak:

Bydelen skal i større grad gjøres kjent med Rådgivningsgruppa for barn vi bekymrer oss for.

Ansvar: FSBU, Barneverntjenesten

Tiltak:

Det skal utarbeides en oppveksthåndbok for tverrfaglig og tverretattlig samarbeid.

Ansvar: Arbeidsgruppe ledet av konsulent i bydelsadministrasjonen, i samarbeid med prosjektet "Sammen for barn og unge"

Tiltak:

Gjennom SaLTo-systemet er det etablert innsatsteam for barn og innsatsteam for ungdom, tverrfaglig sammensatte grupper som også på anonymt grunnlag kan fremsette sine bekymringer for uheldig utvikling i ulike miljøer i bydelen.

Ansvarlig: SaLTo-koordinator

Tiltak:

Det skal etableres faste møtepunkter og samarbeidsrutiner mellom barneverntjenesten og bydelens Gateteam.

Ansvarlig: Leder for Gateteamet, nestleder for barneverntjenesten

Tiltak:

Utarbeide rutiner for tverrfaglig samarbeid hvor økt fokus på barn og unge med funksjonsnedsettelse som utsettes for vold står i fokus

Ansvarlig: Bestillerenheten og barneverntjenesten

2. Barn og unge med rusmisbrukende og/eller psykisk syke foreldre

Hovedmål: *Gode og helhetlige tjenester for å forebygge og redusere problemer knyttet til psykisk helse hos barn, unge og deres familie.*

I bydelens handlingsplan for psykisk helsearbeid 2009-2011 er det nedfelt en rekke tiltak for å sikre gode og helhetlige tjenester for forebygging og reduisering av problemer knyttet til psykisk helse hos barn, unge og deres familier. Denne handlingsplanen ble vedtatt i Bydelsutvalget 28.10.2009.

I tillegg er det et tverrfaglig samarbeid mellom bydelens oppvekstavdeling og helse og sosial avdelingen som vil innbefatte ytterligere tiltak og målsettinger.

Tiltak knyttet opp mot helsestasjonens arbeid:

- Fokus på psykisk helse ved helsekontroller på helsestasjonen og i skolehelsetjenesten
- Hjemmebesøk hos alle nyfødte og helsekontroller etter anbefalt program på helsestasjonen
- Helsestasjon for ungdom to dager pr. uke
- Helsestasjon for lesbisk, homofil og transkjønnet ungdom
- Førskoleundersøkelse av alle skolebarn 1. skoleår
- Skolehelsetjenesten ved alle barne-, ungdoms- og videregående skoler
- Oppsøkende gateteam
- 50 % oppsøkende sykepleierstilling tilknyttet barne- og ungdomstiltakene med base på Sinsen Kulturhus

Ansvarlig: Fagsenteret for barn og unge og Sinsen Kulturhus

Tiltak:

Det skal utarbeides sjekklister til bruk innen Helse og sosialavdelingen i fht deres kontakt med voksne med behov for hjelp på grunnlag av deres rusmisbruk og/eller psykiske helse. Sjekklistene skal ha barn i fokus opp mot foreldrene/foresattes sykdoms- og misbruksbilde.

Ansvarlig: Sosialtjenesten, Bestillerenheten, hjemmetjenestene og barneverntjenesten

Tiltak:

Etablering av samarbeidsrutiner mellom gateteamet, oppsøkende sykepleier tilknyttet bydelens barne- og ungdomstjeneste og barneverntjenesten

Ansvarlig: Gateteamet, BAUT og barneverntjenesten

Tiltak:

Etablere tverrfaglige foreldreveiledningsgrupper (ICDP)

Ansvarlig: FSBU, barneverntjenesten og NAV-sosial

Tiltak:

Utbedre rutineene for overføring fra barneverntjenesten til andre tjenester

Ansvarlig: Barneverntjenesten som initiativtaker

3. Barn og unge som står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Hovedmål: *Bydelen skal ha et helhetlig og samordnet tilbud til barn og unge som står i fare for å bli utsatt for tvangsekteskap og kjønnslemlestelse*

Tiltak:

Helsestasjonen, derigjennom helsestasjon for ungdom og skolehelsetjenesten, har rutiner som skal forebygge kjønnslemlestelse, bl.a. tilbud om frivillig underlivsundersøkelse for barn i faresonen.

Formålet med denne rutinen er å sikre at barn, unge og gravide som står i fare for å bli kjønnslemlestet, eller allerede er rammet, blir fanget opp og får hjelp så tidlig som mulig

Ansvarlig: FSBU ved helsestasjonstjenesten

Tiltak:

Bydelens tjenesteapparat skal i samarbeid med minoritetsrådgiverne ved de videregående skolene følge retningslinjene i departementets handlingsplan mot tvangsekteskap.

Minoritetsrådgiverne jobber ut fra målet om å forebygge og forhindre samt å bistå med konkret hjelp. I tillegg skal de utvikle og formidle kompetanse på mer generelt grunnlag i hjelpeapparatet og aktuelle miljøer.

Ansvarlig: Aktuelle tjenestesteder i samarbeid med minoritetsrådgiverne ved de videregående skolene